

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 6 Sayı: 26 Volume: 6 Issue: 26

Bahar 2013 Spring 2013

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

MEVLANA'NIN MESNEVİ ADLI ESERİNDE YER ALAN HİKÂYELERİN
MİSAFİRPERVERLİK DEĞERİNİ ÖĞRETMEDEKİ ROLÜ *

ROLE OF THE STORIES IN THE MESNEVI FROM MEVLANA IN TEACHING THE VALUE
OF HOSPITALITY

Yusuf SANCAK*

Yavuz TOPKAYA***

Ufuk ŞİMŞEK****

Öz

Günümüzde bilim ve teknoloji alanında yaşanan gelişmeler birçok sahada ve özellikle de eğitim alanında olumlu ya da olumsuz sayılabilecek durumları beraberinde getirmektedir. Olumlu sayılabilecek gelişmeler toplumlar için bir avantaj olurken, olumsuz olarak nitelendirilen gelişmeler neticesinde ise toplumların kültürel anlamda yıkımı söz konusudur. Bu bağlamda toplumu oluşturan bireylerin istedik türde davranış sergilemelerini sağlamak amacıyla ulusal olarak nitelendirilen değerlerin merkeze alınıp evrensel değerlerle donatılmış bireylerin yetiştirilmesi artık günümüzde zorunlu bir hal almıştır. Değerlerin bireylere sağlıklı ve etkili bir şekilde kazandırılmasında ders süreci içerisinde kullanılan edebi ürünler çok önemli bir yer tutmaktadır. Bilhassa edebi eserlerimizden ve ayrıca çok büyük önem arz eden kültürel miraslarımızdan faydalanılması hem ürünlerin yaşatılması hem de özü itibarıyla Türk toplumunu yansıması açısından olumlu sonuçlar ortaya koyacaktır. Bu çalışma, Mevlana'nın Mesnevi adlı eserinde yer alan hikâyelerin 4.sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer alan misafirperverlik değerinin öğretilmesindeki rolünü tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini 2010-2011 yılında Kayseri ili, Kocasinan ilçesindeki Yunus Emre İlköğretim Okulu 4/A sınıfında öğrenim görmekte olan 18 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada hem nitel hem de nicel araştırma yöntemlerinden yararlanılmıştır. 4. sınıf sosyal bilgiler programında yer alan misafirperverlik değerine ilişkin, mesnevide yer alan iki hikâyeden faydalanılmıştır. Araştırma sonucunda ise Mesnevi'de yer alan hikâyelerin misafirperverlik değerinin öğretiminde etkili olduğu; misafir kavramının ve misafirin sadece evimize gelen kişilerden ibaret insanlar olmadığını anlaşılması konusunda sonuçları ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Değer, Sosyal Bilgiler Eğitimi, Mesnevi, Misafirperverlik.

* Bu çalışma Yusuf Sancak'ın yüksek lisans tezinin bir bölümünün geliştirilmiş hali olup, 26-28 Ekim 2011 tarihleri arasında Osmangazi Üniversitesinde düzenlenen Değerler Eğitimi Sempozyumunda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

**Bilim Uzmanı, ys-38@hotmail.com

***Arş. Gör., Artvin Çoruh Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü, Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD., topkayay@gmail.com

****Yrd. Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü, Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD., ersegunufuk@gmail.com.

Abstract

A development at the field of science and technology has brought about either negative outcomes or positive outcomes in education. While the positive outcomes become advantage for societies, it must not be forgotten that the negative outcomes result in damage in culture and social life. It is obligatory to bring up individuals with equipped with universal values by centering national values. Therefore, stories must be focused in teaching those values effectively. Specifically, utilizing our cultural heritage due to reflecting Turkish society produces positive results. This study was conducted to discover effect of the Mesnevi in teaching hospitality in the 4th grade social studies curriculum. The research sample consists of 18 students studying 4th grade in Yunus Emre Primary School in Kayseri City. Two stories on hospitality in the Mesnevi were employed. As a result of the study, it was determined that the stories in the Mesnevi were effective and through the stories it was observed that the students could differentiate guest is not limited to the people visiting our home.

Keywords: Education, Value, Social Studies Education, Mesnevi, Hospitality.

1.Giriş

Değişim ve dönüşümün çok hızlı bir şekilde yaşandığı günümüzde artık toplumlar, sosyal, siyasal, kültürel ve ekonomik yönlerden çeşitli gelişmelere tanık olmaktadır. Yaşanan bu değişim ve dönüşümlerden en fazla etkilenen alanların başında eğitim gelmektedir. Genel anlamda bireylerde istendik yönde davranış değişikliği meydana getirme süreci olarak tanımlanan eğitim, hangi boyutuyla gerçekleştirilirse gerçekleştirilsin, insanlık tarihi kadar uzun bir geçmişe sahiptir. Geçmişten günümüze insanoğlu, fizyolojik ihtiyaçlarını giderme yanında çevresini tanıma, keşfetme, anlama gibi gereksinimlerini de gidermeye çalışmaktadır. Bu bağlamda, bilginin üretilmesi, geliştirilmesi ve geleceğe aktarılması için insanlar çok yoğun bir şekilde çaba göstermişler ve hala da göstermektedirler. Bilim dünyasında yaşanan gelişmeler neticesinde bilginin karmaşıklığı, farklı türden bilim dallarının doğmasına neden olmuş; eğitim de sosyal bilimlerin uygulamalı bir sahası olarak yerini almıştır (Genç ve Eryaman, 2007: 890).

Eğitim, bireylerin yeni değerler karşısında ikileme girmeden, sancısız ve sıkıntısız bir şekilde yol almalarını sağlayan önemli bir araçtır. Eğitim aracılığıyla nesilden nesle aktarılan değerler, toplumda kişilikli, kendisine, ailesine, çevresine ve tüm insanlığa yararlı bireylerin yetiştirilmesinde faydalanılan önemli unsurlardandır. Bu durum aynı zamanda kültürün devamlılığını sağlayarak bireylerin geçmiş ile gelecek arasında bağ kurmalarına yardımcı olur. İnsanlar değerleri yaşantıları sonucunda oluştururken, oluşan bu değerler, kişilere ve toplumlara yön verir. Tüm bu durumların sağlıklı bir yapı içerisinde gerçekleşmesi ancak eğitimle sağlanabilir (Tokdemir, 2007: 30).

Toplumsal yaşamın oluşumu ve devamı için hayati bir öneme sahip olan değer kavramı, insan davranışlarını harekete geçiren, kişiler için kimi zaman arzu edilen bir durumu ifade ederken kimi zaman da hoş olmayan bir durumdan kaçışı ifade eder (Erdem, 2003: 56). Güngör (1993: 27) ise değer kavramını, insan kendiliğinin duygusal bir yorumu olarak tanımlamıştır. Değer, herhangi bir evrensel genişlikte vücut bulmuş bir toplumsal birlikteliğin, kendini meydana getiren üyelerin her birine yayılacak şekilde, genel itibarıyla toplumsal çoğunluğun ortak kabul ve inancıyla oluşmuş soyut bir içerik olarak da tanımlanabilir (MEB, 2005: 87). Özellikle Kohlberg ve Piaget, bireyde değer anlayışının oluşum ve gelişimini bilişsel ve psiko-sosyal açıdan açıklayan bilgiler üretirken kendine özgü kuramlar geliştirmişlerdir. Bireyin zekâ ve kişiliğinin temel fonksiyonu olarak, içinde bulunduğu ortama uyum sağlamanın beklenmesi, aynı zamanda eylemlerinin doğuştan değer odaklı olduğunun kabulü olarak söylenebilir. Birey, doğumundan itibaren toplumun kabul ettiği düşünüş şekillerini ve bakış açısını kafasında yapılandırarak içselleştirip davranışlarına yansır. Böylece birey içinde bulunduğu sosyal ortam ve topluma uyumlu davranışlar geliştirmiş olur (Silcock & Duncan,

2001). Özensel (2003: 231)'e göre değerler, yaşamımıza yön veren ve hayatımıza anlam kazandıran ayrıca günlük hayatımızda tecrübe ettiğimiz gerçeklerdir ve toplum içerisinde güzel-çirkin, iyi-kötü gibi davranma yolları değerler tarafından insanlarda oluşmaktadır.

Değerler insanlara genel anlamda her yaşta kazandırılabilir. Fakat çocuklarda kişilik oluşumunun büyük bir bölümünün ilk beş yılda oluştuğu düşünüldüğünde bu yaşlarda çocuklara değer eğitiminin verilmesinin daha istenilen sonuçlar vereceği de bilinmektedir. Bu yaşlardaki çocuklar henüz okul hayatına başlamadıkları için vakitlerinin büyük bir kısmını ailelerinin yanında geçirmektedirler. Aile içerisinde çocuğa verilen her türlü eğitim onun kişiliğini oluşturmada önemli bir yer tutar. Bu bağlamda çocuğun ilk olarak değer kazanımını sağladığı yerin ailesi olduğu söylenebilir (Dilmaç, 2007: 28). Değerlerin öğrencilere kazandırılması noktasında öncelikli olarak ailelere ve okul çağına geldiğinde eğitim kurumlarına önemli görevler düşmektedir. Değerlerin kazandırılması için eğitim kurumlarında uygun yöntem, teknik ve stratejilerin belirlenip, etkili bir biçimde kullanılması gerekmektedir. Bunun yanında değer öğretiminde bilhassa öğretim programının uygulayıcısı olan öğretmenlere büyük görevler düşmektedir. Öğretmenler öğrencilerine davranışlarıyla bir yandan model olurken diğer yandan öğretmenin dersine zamanında ve hazırlıklı bir şekilde girmesi, kılık kıyafetine özen göstermesi ve öğrencilerine verdiği sözleri tutması değerlerin öğrenci bazında içselleştirilmesinde önemli bir yer tutar. Öğretmenler ders süresi içerisinde sadece anlatmaları gereken içeriklere bağlı kalmazlar. Öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve sosyal yönlerini de ders süreci içerisinde geliştirmeye özen gösterirler. Öğretmenler, çocukların davranışlarına şekil vermek için genellikle değerlerin doğrudan aktarılması yoluna başvururlar. Bu yönüyle öğretmen, çocuk için en uygun değeri seçip, amaçladığı değeri bireye rahatlıkla kazandırabilir. Kahramanlık şarkıları hikâyeler, şiirler kullanılarak buradaki değerler öğrenciye aşılanır. Sürekli tekrarların yer aldığı bu yöntemde sorgulamaya yer verilmeden, doğru olanın belirlenerek öğrenciye ezberletilmesi ve öğrencinin bu doğruyu öğrenmesi için gözetim altında tutulduğu bir yaklaşımdır (Akbaş, 2004: 72; Balcı, 1991: 58; Doğanay, 2006: 268; Şen, 2007: 15). Tüm bu süreç içerisinde değerlerin öğrencilere daha etkili bir şekilde kazandırılmasında öğretim programlarına büyük bir görev düşmektedir.

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında öğrencilere kazandırılması gereken hem evrensel hem de ulusal nitelikteki değerler bahsedilen bu önemi fazlasıyla arttırarak daha açık bir şekilde ortaya koymaktadır. 2005 yılında uygulamaya konulan Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, gerek kavram-beceri, gerekse değer boyutunda incelendiğinde, kavram-becerilerle birlikte değerlerin öğrencilere etkili bir şekilde kazandırılmasında farklı materyallerden faydalanılma yoluna gitmiştir. Çünkü ders süreci içerisinde farklı teknik ve materyallerin kullanımı, öğrencilerin derse olan ilgisini sürekli arttırmakta ve değer öğretimini de böylelikle daha başarılı kılmaktadır. Bu yüzden öğrencilerin derslerde daha aktif olmalarını sağlamak için ünitelerdeki konuların edebi türden hikâyelerle pekiştirilmesi yoluna gidilmelidir.

Edebi türden hikâyelerin derslerde kullanılmasında ise şu durumlara bilhassa dikkat edilmelidir (Şimşek, 2009: 401-403):

- Hikâyeler hedef davranışa ve kazanıma uygun olmalıdır.
- Hikâyeler içeriği açısından dikkat çekici olmalı ve gereksiz ayrıntılardan mümkün olduğunca kaçınılmalıdır.
- Hikâyelerin kahramanları gerçek dışı olmamalıdır.
- Hikâyelerde eğlendirici durumlara yer verilmelidir.
- Hikâyelerde dil anlaşılır olmalı ve öğrencileri sıkımayacak şekilde kullanılmalıdır.
- Hikâyelerin kullanılması sırasında mümkünse görsel öğelere de yer verilmelidir.
- Çok uzun hikâyelere yer verilmemelidir.

- Hikâyelerde yer alan kelimelere dikkat edilmeli, öğrencilerin bilmediği kelimeler daha sade bir şekilde verilmelidir.
- Hikâye anlatıldıktan sonra konuyla ilgili öğrencilere sorular sorulmalıdır.
- Öğrencilere kendi ifadeleriyle hikâyeyi tekrar yazmaları istenmelidir.
- Hikâyelerin kullanımı esnasında öğrencilere drama tekniğiyle canlandırma yaptırılabilir.

Ders süreci içerisinde öğrencilere sunulan edebi metinlerin içerikleri öğrencilerin estetik yönünün, kişiliğinin, toplumsal ve kültürel değerlerinin gelişimine önemli derecede katkılar sağlayacağı da bilinmektedir. Her şeyden önce edebi metinlerin kişilik gelişimi üzerinde olumlu ve önemli etkileri bulunmaktadır. Bireyleri hayata hazırlayan ve kişiliğin toplumsal bir unsur olan ahlak ile örtüşmesi sonucunda değerlerin kazandırılması kolaylaşmaktadır (Sucu, 2012: 44). Hikâyeler, herhangi zor bir konunun anlatımını kolaylaştıran, zor durumlar karşısında onlara nasıl davranmaları gerektiği hakkında rehberlik eden ve zihinlerin sürekli canlı tutulmasını sağlayan edebi türlerdendir. Çocukların hikâye ve masallar aracılığıyla eğitilmesinin temelinde aslında ifade edilmesi güç kavramlarının bu edebi ürünler aracılığıyla daha kolay anlatılabilmesinden kaynaklanmaktadır (Kandemir, 1984). Örneğin, Mesnevi’de yer alan hikâyeler, mecazlar ve örnekler geçmişten beri sıklıkla kullanılagelen ve okuyanları eğlendirirken düşündürmeye sevk eden edebi ürünlerdendir (Çiçek, 1996).

Mevlana’nın eğitim modeli olan örnekle eğitim yöntemi günümüz yapılandırmacı eğitim modeline göre uyarlanmış ve temelde davranışların öğretilmesi modeli üzerinde durulmuştur. Ayrıca bu yöntem öğrenci merkezli bir bakış açısıyla inşa edilmiştir. Çocuklar genel manada kendilerine sunulan birçok öğüte kulaklarını kaparken, yine kendilerine sunulan örnekler aracılığıyla gözlerini açarlar (Dilmaç, 2007). Mesnevide yer alan hikâyeler çocukların hayal dünyalarına hitap etmede, duygusal tarafları aracılığıyla da doğru davranışları sergileyebilmelerini sağlamaktadır (Keskinöglü, 2008: 38).

Değerlerin öğrencilere kazandırılmasında sosyal bilgiler derslerinde özellikle kültürel zenginliklerimizden faydalanarak değer aktarımı daha sağlıklı bir şekilde yapılabilir. Örneğin, kültürel miraslarımızdan olan ve edebi açıdan da çok önemli bir eser olan Mevlana’nın Mesnevi adlı eserinde yer alan hikâyelerden faydalanılarak öğrencilere birçok farklı değer kazandırılabilir. İnsanlar için hem nezaket unsuru hem de gayet insani olan misafirperverlik değeri yine Mesnevi adlı eserden faydalanılarak öğrencilere gayet etkili bir şekilde kazandırılabilir.

Kelime anlamı konuk (TDK, 2010) olan misafir, hem yolcu hem de yolculuk esnasında bir eve ya da konaklayacak bir yerde kalmaya gelen kimse olarak tanımlanmıştır. Eskiden ulaşımın bu kadar yoğun olmaması nedeniyle yola çıkan insanlar çoğu zaman evlerine ulaşamadıkları için bir yerlerde konaklardı. İşte bu noktada misafirperverlik kavramı önemli bir hal almaktadır. Misafirperverlik, misafir ağırlamayı sevmek ya da konukseverlik olarak tanımlanabilir. Diğer taraftan, aslında misafirperverliğin temelinde kendine güven duygusu da yatmaktadır. Misafirperver insan, her ne zaman olursa olsun misafir ağırlamayı seven ve her an buna hazır olan kişidir. Buradan da hareketle misafirperverliği, kendine güven ve insan sevgisinin ortak bütünleşmesi olarak da değerlendirebiliriz.

Misafirperverlik, kardeşliğin, insana verilen değer, birliğin, paylaşmanın ve dayanışmanın en güzel örneklerinden biri olarak ifade edilmektedir. Aynı zamanda misafirlere can-ı gönülden ilgi göstermek ve elinden geldiğince gerekli ikramları yapmak, hem dinimiz hem de kültürümüzün en güzel miraslarından birisidir (DİB, 2006).

Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, Hz. Mevlana’nın Mesnevisinde yer alan hikâyelerin Misafirperverlik değerini öğrencilere kazandırma konusundaki etkililiğini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır.

2.Yöntem

2.1. Araştırma Modeli

. Çalışmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması tekniği kullanılmıştır. Durum çalışması, belirli düzeyde sınırları olan ve sosyal bir ortam içerisindeki durumların nitel ve nicel verilerin genelleştirme amacı olmaksızın ele alan bir tekniktir (Cresswell, 2007: 73). Çalışmanın nitel boyutunda algılar ve olgular, doğal ortamları içerisinde gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi veri toplama araçlarıyla gerçekçi ve bütüncül bir şekilde ortaya konmuştur (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Nitel verilerin toplanması sürecinde katılımcı gözlem, doküman incelemesi ve görüşme tekniklerinden faydalanılırken, araştırmanın nicel boyutunda ise araştırmacılar tarafından geliştirilen tutum ölçeğinden faydalanılmıştır.

2.2. Örneklem

Araştırmanın örneklemini 2010-2011 yılında Kayseri ili, Kocasinan ilçesindeki Yunus Emre İlköğretim Okulu 4/A sınıfında öğrenim görmekte olan 11'i kız, 7'si erkek olmak üzere toplamda 18 öğrenci oluşturmaktadır.

2.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada, misafirperverlik değerinin öğretimine yönelik ders içi etkinlikler yapılmıştır. Ayrıca hedefe yönelik bir çalışma olması açısından misafirperverlik değerine ilişkin Mevlana'nın Mesnevi adlı eserinde yer alan *Köylü İle Şehirli* ile *Ev Sahibi Karı Koca ve Misafirleri* adlı hikâyelerden yararlanılmıştır. Ayrıca yapılan çalışmada görüşme formu ve misafirperverlik değerine ilişkin kompozisyon çalışmasının yanı sıra 9 maddeden oluşan bir tutum ölçeğinden de veri toplamak amacıyla faydalanılmıştır. Çalışmada kullanılan tutum ölçeğinin Cronbach Alpha değeri .95 olarak hesaplanmıştır.

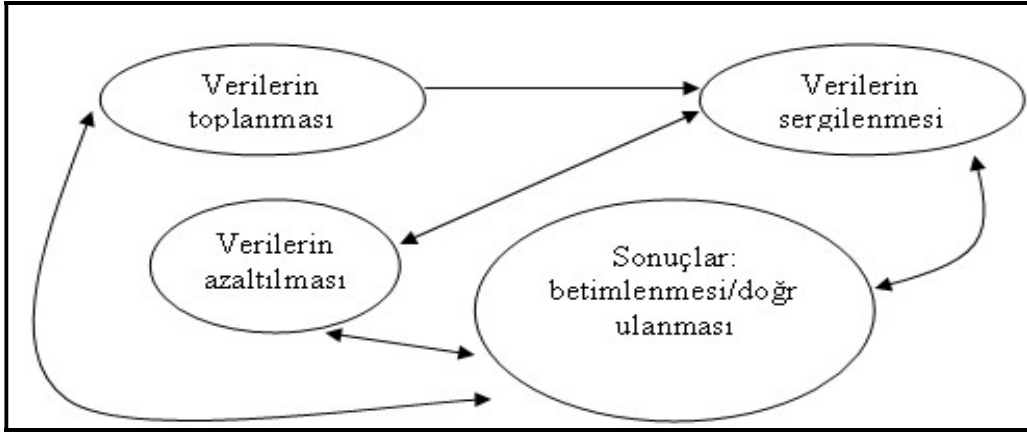
2.4. Verilerin Analizi

Araştırma sürecinde toplanan veriler içerik analizi ile değerlendirilmiştir. İçerik analizindeki temel amaç araştırma esnasında toplanan verileri açıklayabilecek kavram ve ilişkileri ortaya koymaktır (Yıldırım & Şimşek, 2005: 227).

Miles ve Huberman'ın "aşkın gerçeklik" olarak adlandırdığı bu çözümleme tekniğinde dört temel bileşen bulunmaktadır. Bunlar; verilerin toplanması, verilerin azaltılması, verilerin sergilenmesi ve veri sonuçlarının betimlenerek doğrulanmasıdır (Punch, 2005:191-192). Şekil 1'de gösterildiği gibi bu süreç birbirini etkileyen eş zamanlı akışlar ve faaliyetler olarak değerlendirilmektedir.

Verilerin çözümlenmesi veya analiz edilmesi için kodlama ve not alma adı verilen iki temel işlem gerçekleştirilmiştir. İlk olarak görüşmeler sırasında kaydedilen ses kayıtları yazıya geçirilmiş ve bir metin oluşturulmuştur. Daha sonra bu metin araştırma kapsamındaki kavramsal çerçeve ve araştırma soruları boyutunda analiz edilmiştir. Görüşmeler ve ses kaydı esnasında elde edilen bulgular daha sonra kodlanarak analiz edilmiştir. Öğrenciler; cinsiyet, isim ve soy isimlerinin baş harfleri kullanılarak kayda geçilmiştir.

Araştırma kapsamında tutum ölçeği ile toplanan veriler ise, SPSS 15.0 istatistik programı ile çözümlenmiştir. Sonuçların yorumlanmasında değişkenler arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemede 0.05 anlamlılık düzeyi ölçüt olarak kabul edilmiştir. Buna göre araştırmaya katılan öğrencilerin ölçeğe yönelik vermiş oldukları cevaplar ile oluşturulan alt problemlere ilişkin bulgular, bağımsız gruplar t testi ile analiz edilmiştir.

Şekil 1: Veri çözümlemesinin bileşenleri etkileşimli model (Miles ve Huberman; Akt., Punch, 2005: 192).

3.Bulgular

Araştırma süresince misafirperverlik değerinin öğretimine yönelik “Köylü İle Şehirli” ve “Ev Sahibi Karı Koca ve Misafirleri” adlı hikâyelerden, misafirperverlik ile ilgili kompozisyonlardan ve tutum ölçeğinden elde edilen bulgulara ayrıntılı bir şekilde aşağıda yer verilmiştir. Bunun yanında Mesnevîde yer alan bu iki hikâyeye Ek-1 ve Ek-2’de yer verilmiştir.

3.1. Köylü ile Şehirli Hikâyesine Ait Bulgular

Köylü ile Şehirli Hikâyesiyle Verilmek İstenen İletiler: Hikâyede öğrencilere verilmek istenilen iletilerden ilki, yoldan gelen insanlara ikramda bulunulması ve onları misafir etmek gerektiğidir. Ayrıca iyiliğe iyilikle karşılık verilmesi gerektiği ve zor durumda olan insanlara yardım edilmesi gerektiği de verilmek istenilen iletiler arasındadır.

- Hikâyede öğrencilere yöneltilen “Siz şehirli adamın yerinde olsaydınız, her yıl sizin eve biri gelseydi ne yapardınız?” sorusuna öğrencilerin vermiş olduğu cevaplar ve değerlendirmeleri şu şekildedir.

KBÖ adlı öğrencinin “Onunla iyi arkadaş olurduk onunla güzel günler geçirirdik” şeklindeki söylemi, öğrencinin gelen kişiyi gerektiği gibi ağırlayıp, kendisinin misafirperver biri olacağını göstergesidir. Aynı zamanda öğrencinin bu cevabı, misafirperverliğin önemini kavradığının göstergesidir.

KSM adlı öğrencinin “Şehirli adamın yaptığı gibi yaparım” şeklindeki söylemi, öğrencinin evimize bir misafir geldiğinde onu iyi bir şekilde karşılamamız ve ihtiyaçlarını gidermemiz gerektiğini kavradığını kanıtlar niteliktedir.

Aynı şekilde KKB adlı öğrencinin “Onu evimde yatırırdım güzel yataklar sererdim ona da derdim ki sen burada yat derdim” şeklindeki söylemi, öğrencinin misafire iyi davranılması ve misafirperver bir şekilde yaklaşılması gerektiğini kavradığının göstergesidir.

Ders İçi Diyalog

AÖ: Misafirperverlik nedir?

EİZ: Misafir geldiğinde ona ikram yapmaktır.

KEK: Misafir gelince onları koymamaktır. Eve gelen misafire iyi davranmaktır.

KBÖ: Evimize gelen misafiri iyi karşılamaktır öğretmenim.

AÖ: Başka söylemek isteyen var mı ne demektir misafirperverlik?

KRİ: İyi bir şeydir öğretmenim. Misafir geldiğinde ona bir şeyler ikram etmek, istediğini yapmaktır.

Yukarıdaki diyalogda öğrencilerin söylemlerine bakıldığında, misafirperver birinin eve gelen bir misafire iyi davranması ve misafirin gönlünü hoş tutması gerektiğini kavradıklarını kanıtlar niteliktedir. EİZ adlı öğrencinin “Misafir geldiğinde ona ikram yapmaktır” şeklindeki

söylemi, KEK adlı öğrencinin “Misafir gelince onları kovmamaktır. Eve gelen misafire iyi davranmaktır” şeklindeki söylemi ve KRİ adlı öğrencinin “İyi bir şeydir öğretmenim. Misafir geldiğinde ona bir şeyler ikram etmek, istediğini yapmaktır” şeklindeki söylemi, bu sonucun doğruluğunu kanıtlar nitelikteki söylemlerdir.

- Etkinlikte öğrencilere yöneltilen bir diğer soru “Köylü adamın yaptıkları hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuna öğrencilerin vermiş olduğu cevaplar ve değerlendirmeleri şu şekildedir.

EÜÖ adlı öğrencinin “İyi düşünmüyorum çünkü şehirli adam her istediğini karşılıyor. Köylü adam onu dışarıda bırakıyor” şeklindeki söylemi, öğrencinin hikâyede verilmek istenen iyiliğe karşı iyilikle karşılık verilmesi gerektiği konusunu kavradığının göstergesidir.

KSM adlı öğrencinin “Kötü düşünüyorum. Çünkü haksızlık yapıyor” şeklindeki söylemi, öğrencinin köylü adamın davranışını onaylamadığının göstergesidir. Öğrencinin bu söylemi, aynı zamanda hikâyede verilmek istenen iletiyi kavradığını kanıtlar niteliktedir.

Aynı şekilde KBÖ adlı öğrencinin “İyi düşünmüyorum o kadar yıllık arkadaşımı bir kulübeye koymazdım onu iyi ağırlardım köylü adam çok acımasızmış” şeklindeki söylemi, öğrencinin köylü adamın yanlış yaptığını, köylü adamın misafirperver biri olması gerektiğini düşündüğünü kanıtlar niteliktedir. Aynı şekilde öğrencinin bu söylemi de, öğrencinin misafirperverlik değerini kavradığının göstergesidir.

Ders İçi Diyalog

AÖ: Evinize bir misafir geldiğinde nasıl davranırsınız?

KRİ: İyi davranırız öğretmenim. Onlarda bize iyi davranıyor. Onlara bir şeyler ikram ediyoruz, saygılı davranıyoruz.

AÖ: Evinize en son ne zaman misafir geldi?

KŞK: Dün bize misafir geldi öğretmenim.

AÖ: Pekine yaptınız?

KŞK: Onlara çay ikram ettik, pasta verdik, saygılı davranmaya çalıştık.

AÖ: Size gelen misafire geldiklerinde bizim işimiz var, bugün gidip yarın gelin dersiniz neler yaşanabilir?

KŞK: Saygısızlık olurdu öğretmenim. Onlarda bize aynısını yaparlardı.

KSS: Biz nasıl davranırsak öyle karşılık alabiliriz öğretmenim.

KRİ: İşimiz varsa sonra yapabiliriz.

KBÖ: Öğretmenim misafire öyle demeden önce onun yerine kendimizi koymalıyız.

AÖ: Arkadaşımızın bu dediği doğru mudur? Biz olsak ne yapardık diye düşünmemiz doğru mudur?

KEK: Evet öğretmenim çok güzel bir şey olur.

EİZ: Empati yaparız yani öğretmenim.

Yukarıdaki diyalogda KRİ adlı öğrencinin “İyi davranırız öğretmenim. Onlarda bize iyi davranıyor. Onlara bir şeyler ikram ediyoruz, saygılı davranıyoruz” şeklindeki söylemi, eve gelen misafire iyi davranılması ve saygılı olunması gerektiğini kavradığının göstergesidir. KŞK adlı öğrencinin “Dün bize misafir geldi öğretmenim. Onlara çay ikram ettik, pasta verdik, saygılı davranmaya çalıştık” şeklindeki söylemi de, misafire misafirperver bir şekilde davranılması gerektiğini kavradığını kanıtlar niteliktedir.

Yine diyalogda “Size gelen misafire geldiklerinde bizim işimiz var, bugün gidip yarın gelin dersiniz neler yaşanabilir?” şeklindeki bir soruya, KŞK adlı öğrencinin “Saygısızlık olurdu öğretmenim. Onlarda bize aynısını yaparlardı” şeklindeki söylemi, misafire saygısızlık yapılmaması gerektiğini kavradığını kanıtlar niteliktedir. Bunların yanı sıra, KBÖ adlı öğrencinin “Öğretmenim misafire öyle demeden önce onun yerine kendimizi koymalıyız.” şeklindeki ve EİZ adlı öğrencinin “Empati yaparız yani öğretmenim” şeklindeki söylemlerini görmekteyiz. Öğrencilerin bu söylemleri, kendimize başkalarının yerine koyarak, bize nasıl davranılmasını istiyorsak, karşımızdakine de o şekilde davranmamız gerektiğini kavradıklarını kanıtlar niteliktedir.

Misafirperverlik değerinin öğretimi için gerçekleştirilen ikinci etkinlik, “*Ev Sahibi Karı Koca ve Misafirleri*” adlı hikâyedir.

3.2. Ev Sahibi Karı Koca ve Misafirleri Hikâyesine Ait Bulgular

Ev Sahibi Karı Koca ve Misafirleri Hikâyesiyle Verilmek İstenen İletiler: Hikâyede öğrencilere verilmek istenilen iletilerden ilki, eve gelen misafirin tanımadığımız bir kişi de olabileceği ve hiç beklemediğimiz bir anda gelmiş olabileceğidir. Bunu yanı sıra evimize gelen misafire, onu tanımasak bile ikramda bulunup, iyi ağırlamamız gerektiği de verilmek istenen iletiler arasındadır.

- Etkinlikte öğrencilere yöneltilen “*Ev sahibi adamın misafire davranışlarını nasıl değerlendiriyorsunuz? Neden?*” şeklindeki soruya öğrencilerin vermiş oldukları cevaplar şu şekildedir:

KSK adlı öğrencinin “*Doğru buluyorum çünkü: Adam iyi davranıyor kadın iyi davranmıyor*” şeklindeki söylemi, öğrencinin eve gelen misafire saygılı davranıp, gerektiği gibi ağırlanması gerektiğini kavradığının göstergesidir.

KBÖ adlı öğrencinin “*Evet doğru neden çünkü misafirin yatağını kurdurmuş ve yemek vermiş çok doğru yapmış*” şeklindeki söylemi, öğrencinin hikâyede verilmek istenen, gelen misafiri iyi ağırlayıp, ona ikramda bulunmamız gerek şeklindeki iletiyi kavradığını kanutlar niteliktedir.

Aynı şekilde EHHS adlı öğrencinin “*Doğru buluyorum çünkü her şeyi ikram ediyor ve güzel davranıyor*” şeklindeki söylemi de, EHHS adlı öğrencinin hikâyede verilmek istenilen iletiyi kavradığının göstergesidir.

Ders İçi Diyalog

AÖ: Peki arkadaşlar, misafir sadece evimize gelen kişi midir?

KRİ: Hayır öğretmenim.

KEK: Misafir sınıfımıza da gelebilir, ülkemize de gelebilir. Ülkemize gelen misafire de iyi davranmalıyız, kötü davranmamalıyız. Sınıfımıza geliyorsa bu misafir yeni geldi diye alay etmemeliyiz. Onun kalemi, kitabı yoksa ona kalem, kitap vermeliyiz.

AÖ: Sizce arkadaşınızın dediği gibi, ülkemize gelen kişiler misafir midir?

KŞK: Evet öğretmenim.

AÖ: Pekine ne yapmamız gerekiyor ona?

KŞK: Hoşgörülü olup, yabancı diye alay etmememiz gerekiyor öğretmenim. Saygılı olmalıyız.

KEK: Ülkemize bir misafir geldiğinde onun kalacak yeri yoksa ona kalacak yer, otel ayarlamalıyız ya da evimizde ağırlamalıyız.

EİZ: Öğretmenim mesela ülkemize Fransa’dan biri geldiğinde, onu uçaktan inerken karşılayabiliriz. Saygılı ve hoşgörülü davranmalıyız. Ülkemizi övmeliyiz. Biz de oraya gittiğimizde onlar da bize öyle davranır o zaman. Bizi, oraya gittiğinde iyi anlatır başkalarına.

AÖ: Ülkemize gelen birine misafirperver olmadık diyelim, o gelen kişi ne düşünür bizim hakkımızda?

KSS: Bizim kötü insanlar olduğumuzu düşünür. Bir daha da ülkemize gelmek istemeyebilir.

KBÖ: Hakkımızda kötü şeyler düşünürler öğretmenim.

Kolukisa vd.’ne (2005: 365) göre, öğrenciler misafirperverlik değeri sayesinde sadece evlerine gelen kişileri değil, aynı zamanda ülkemize gelen turistleri de misafir olarak görecektir. Yukarıdaki diyalogda, KRİ adlı öğrencinin “Hayır öğretmenim” şeklindeki söylemi ve KEK adlı öğrencinin söylemlerine bakıldığında, Kolukisa vd.’nin (2005) ifadesine yönelik söylemler olduğu görülmektedir. Yine diyalogda “Ülkemize gelen misafirlere ne yapmamız gerekiyor” şeklinde bir soru sorulmuştur. KŞK adlı öğrencinin “Hoşgörülü olup, yabancı diye alay etmememiz gerekiyor öğretmenim. Saygılı olmalıyız” şeklindeki söylemi ve EİZ adlı öğrencinin “Öğretmenim mesela ülkemize Fransa’dan biri geldiğinde, onu uçaktan inerken karşılayabiliriz. Saygılı ve hoşgörülü davranmalıyız. Ülkemizi övmeliyiz. Bizde oraya gittiğimizde onlarda bize öyle davranır o zaman. Bizi oraya gittiğinde iyi anlatır başkalarına” şeklindeki söylemleri, öğrencilerin, evlerimize gelen

misafire gösterilen saygıyı ülkemize gelen misafire de göstermemiz gerektiğini kavradıklarını kanıtlar niteliktedir.

3.3. Misafirperverlik Değerine Yönelik Kompozisyon Çalışması Sonucunda Elde Edilen Bulgular

KEK adlı öğrenci “Misafirperverlik demek, Bir insanın evine gelen konuğunu hoşgörü ve sevgi ile karşılaması, konuğuyla sohbet etmesi ve konuğuna yiyecek içecek gibi bazı şeyler ikram etmesi gibi şeylerdir.” şeklindeki söylemi, öğrencinin misafirperverlik değerini kavradığının göstergesidir.

KES adlı öğrencinin “Misafirperverlik önemli bir şeydir sevgi, saygı hoşgörü demektir. “O seni seviyor ki geliyor sevmese gelir mi bu yüzden misafirperver olmalısın sevgi ve saygı göstermelisin” şeklindeki ifadesi, öğrencinin misafire nasıl davranılması gerektiğini kavradığını kanıtlar niteliktedir.

EHHS adlı öğrencinin “En önemlisi Türkiye’nin misafirperverliği mesela yabancı ülkeden gelen insanlara, komsularımıza” şeklindeki ifadesi, öğrencinin Türk misafirperverliğini kavradığının göstergesidir.

Aynı şekilde EİZ adlı öğrencinin “Türk milleti her zaman misafiri el üstünde tutar misafir geldiğinde yedirir içirir. Yeri yoksa yatacak yer verir. Giyeceği yoksa giydirir. İçeceği yoksa içirir. Kendi zor durumda olsa dahi misafiri gelirse mutlaka o günkü yiyeceğini mutlaka misafiriyle paylaşır. Misafir gelirse geri çevirmez” şeklindeki söylemi de, öğrencinin Türk misafirperverliğini kavradığını kanıtlar nitelikte bir söylemdir.

Misafirperverlik değerine yönelik öğrenci tutumlarını belirlemek için uygulanan tutum ölçeği sonuçlarının cinsiyete göre dağılımı şu şekildedir:

Tablo 1: Öğrencilerin Misafirperverlik Değerine Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Cinsiyete Göre t-testi Sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p
Kız	11	23.18	.98	16	.134	.879
Erkek	7	27.28	1.88			

Tablo 1’de öğrencilerin misafirperverlik değerine yönelik tutumlarında cinsiyete göre anlamlı bir farkın bulunup bulunmadığına bakılmıştır. Öğrencilerin misafirperverlik değerine yönelik tutumları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($t_{(16)}=-.134$, $p>0.05$). Bu bulgu misafirperverlik değerine yönelik tutumlar ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı şeklinde yorumlanabilir. Kız ve erkek öğrencilerin misafirperverlik değerine yönelik tutumlarının ortalama değerlerine bakıldığında kız öğrencilerin ortalaması $X = 23.18$ iken, erkek öğrencilerin ortalaması ise $X = 27.28$ ’dir.

Tablo 2: Misafirperverlik Değerine Yönelik Öğrenci Tutumları

Maddeler	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum	
	f	%	f	%	f	%
1 Misafirperverlik insan sevgisi demektir.	18	100	---	---	---	---
2 Misafirperver insan, yardımlaşmayı ve dayanışmayı seven biridir.	16	88.9	1	5.6	1	5.6
3 Tanımadığımız biri evimize gelip misafir olmak istediğinde onu geri çevirmeliyiz.	3	16.7	3	16.7	12	66.7
4 Misafirperverlik, örnek davranışlardan biridir.	15	83.3	2	11.1	1	5.6
5 Evimize gelen birine güler yüz ve ilgi göstermeliyiz.	18	100	---	---	---	---
6 Misafir geldiğinde onları memnun etmeliyiz.	18	100	---	---	---	---

7	Evimize gelen misafirlere saygılı ve iyi davranışlar sergilemeliyiz.	18	100	---	---	---	---
8	Ülkemize gelen yabancı insanlara güler yüz ve ilgi göstermeliyiz.	15	83.3	2	11.1	1	5.6
9	Misafir ağırlamaktan hoşlanmıyorsak, misafirler geldiğinde bunu onlara söyleyip misafir kabul etmemeliyiz.	1	5.6	4	22.2	13	72.2

Araştırma sürecinde etkinlikler sonrasında, misafirperverlik değerine yönelik uygulanan tutum ölçeği sonuçlarının yer aldığı Tablo 2'ye bakıldığında;

Araştırmaya katılan öğrencilerin tamamının (%100) misafirperverliğin insan sevgisi olduğu ifadesine katıldığı görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerden 16'sının (%88.9) misafirperver bir insanın yardımlaşmayı ve dayanışmayı seven biri olduğu ifadesine katıldığı, 1 öğrencinin (%5.6) kararsız kaldığı ve 1 öğrencinin de (%5.6) bu ifadeye katılmadığını ifade etmiştir. Araştırma bulguları, 12 öğrencinin (%66.7) tanımadığımız bir insan evimize geldiğinde onu geri çevirmeliyiz ifadesine katılmadığını, buna karşılık 3 öğrencinin (%16.7) bu ifadeye katıldığı ve 3 öğrencinin de (%16.7) kararsız kaldığını göstermektedir. 15 katılımcı öğrenci (%83.3) misafirperverliğin örnek bir davranış olduğu ifadesine katılırken, 2 öğrencinin (%11.1) kararsız kaldığı ve 1 öğrencininse (%5.6) bu ifadeye katılmadığı gözlemlenmiştir. Öğrencilerin tamamı (%100), misafirlere güler yüz gösterilmesi ve onların memnun edilmesi gerektiği yönünde görüş bildirmişlerdir. Araştırma bulguları, 15 öğrencinin (%83.3), ülkemize gelen yabancı insanlara güler yüz ve ilgi gösterilmesi gerektiği ifadesine katıldığını, buna karşılık 2 öğrencinin (%11.1) kararsız kaldığını ve 1 öğrencinin de (%5.6) bu ifadeye katılmadığını ortaya koymaktadır. Ayrıca araştırmada 13 öğrencinin (%72.2) misafir ağırlanmaktan hoşlanmıyorsak bunu misafire söyleyip, misafir kabul etmemeliyiz ifadesine katılmadığı, 4 öğrencinin (%22.2) kararsız kaldığı ve 1 öğrencinin de (%5.6) bu ifadeye katıldığı görülmüştür.

Sonuç

Elde edilen bulgular ışığında Misafirperverlik değerinin öğretimine yönelik Mesnevi'den seçilen iki farklı hikâyeye ile gerçekleştirilen etkinlik ve öğrencilere uygulanan tutum ölçeğinden elde edilen verilerin öğrencilerin yarısından fazlasının misafirperverlik değerini öğrendiklerini ortaya koymaktadır. Ayrıca misafirperverlik değerinin öğretiminde Mesnevi'de yer alan hikâyelerin etkili olduğu; yapılan etkinlikler sonrasında, öğrencilerin misafirlere saygılı davranıp onları iyi ağırlamaları gerektiğini kavradıkları; öğrencilerin misafiri sadece eve gelen kişi olarak algılamayıp, ülkemize ya da şehrimize gelen kişilerinde misafir olduklarını kavradıkları görülmüştür. Etkinlikler sonrasında verilmiş olan cevaplar, öğrencilerin Mesnevide yer alan hikâyeler aracılığıyla misafirperverlik değerini kavradıklarını ortaya koymaktadır. Sucu(2012:165), toplumu oluşturan bireylerin ahlaki yönünü geliştirme, onları insani açıdan olgun bireyler haline getirme ve değerleri aktarma konusunda Mesnevi'nin önemli bir yer tuttuğunu ifade etmiştir. Şimşek'e (2009: 396) göre sosyal bilgiler derslerinde edebi ürünlerin kullanılması, öğrencilerin derslere karşı isteğini artırmakta ve onların kimlik kazanma süreçlerine yardımcı olmaktadır. Bundan dolayı Şimşek, hikâyelerinin değer eğitiminde önemli bir rol oynadığını belirtmektedir. Çeri (2000) tarafından yapılan araştırmada ise, tüm toplumların kültürel kimliklerinin oluşturulmasında edebi ürünlerin hayati bir öneme sahip olduğu ifade edilmiştir. Mesnevi'de yer alan hikâyelerde misafirperverlik değerinin Milli Eğitimin Genel Amaçlarında da yer alan "milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen bireyler yetiştirmek"(MEB, 2005) ifadeleriyle de örtüşmesi dikkat çekicidir. Otluoğlu (2001)'nin yapmış olduğu araştırma, sosyal bilgiler öğretiminde materyal olarak kullanılan edebi ürünlerin öğrencilerde duyuşsal hedeflerin gerçekleşmesinde önemli bir rol üstlendiğini ortaya koymaktadır. Bu önemden dolayı Cumhuriyet'in başından günümüze kadar, Türkiye'de uygulanan öğretim programlarında, yazılı ve sözlü edebiyat ürünlerine yer verilmesi gereği üzerine durulmuştur (Öztürk ve Otluoğlu, 2005: 37). Kolukısa vd. (2005: 367)'ne göre, misafir ağırlama âdeti sadece Türklere ait olan bir olgu değildir. Eskiden daha çok

olmakla beraber, köy ve kasabalarda buraları ziyaret eden ve konaklamaya gelenlerin kalacakları misafir odaları günümüzde halen bulunmaktadır. Bu da misafirperverliğe toplum ve kültür olarak ne kadar önem verdiğimizizin bir göstergesidir. Sonuç olarak, Türk toplumu için önemli bir yer tutan misafirperverlik değerinin, sosyal bilgiler derslerinde öğrencilere edebi ürünlerimiz aracılığıyla daha etkili bir şekilde verildiği görülmüştür.

Öneriler

1. Mesnevi ile birlikte kültürel değeri olan diğer edebi ürünlerimizde yer alan hikâyeler tüm yönleriyle çocuklarımıza tanıtılmalıdır.
2. Mesnevi'nin sahip olduğu zenginlikler ve içinde barındırdığı öğütler çocuklara fark ettirilmelidir.
3. Mesnevi içerisinde yer alan ve öğrencilerin yabancı olduğu bazı sözcükler onların anlayacağı şekilde açıklanmalıdır.
4. Hikâyeler hem eğlendirici hem de öğrenciler tarafından sevilen bir materyal olması bakımından, değer öğretiminde rahatlıkla kullanılabilir. Bu etki göz önünde bulundurularak, Mesnevi'de yer alan hikâyeler Sosyal Bilgiler ders kitaplarında yer almalıdır.

KAYNAKÇA

- AKBAŞ, Oktay (2004). *Türk Millî Eğitim Sisteminin Duyuşsal Amaçlarının İlköğretim II. Kademedeki Gerçekleşme Derecesinin Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- BALCI, Ayşe (1991). *Okulun Geliştirilmesinde Öğretmenin Rolü, Eğitimde Nitelik*, İstanbul: Kültür Koleji Yayınları.
- CRESWELL, W. John (2007). *Qualitative inquiry & design: choosing among five approaches*. London: Sage Publications.
- ÇERİ, Bahriye (2000). "Cumhuriyet Romanında Osmanlı Tarihinin Kurgulanışı", *Tarih ve Toplum*, S:198, s.19-26.
- ÇİÇEK, Hasan (1996). *Mevlana'nın Mesnevisinde Eğitime İlişkin Bir Yöntem (örnekle eğitim)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- DİLMAÇ, Bülent (2007). *Fen Lisesi Öğrencilerine İnsani Değerler Eğitiminin Verilmesi ve İnsani Değerler Ölçeği ile Sınanması*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI (2006). *Misafirperverlik (Çevrimiçi)* <http://hutbeler.net/2006-yili-hutbeleri/misafirperverlik.pdf> 12.12.2010
- DOĞANAY, Ahmet (2006). *Değerler Eğitimi*. (Ed.) Öztürk, C. *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- ERDEM, A. Rıza (2003). "Üniversite Kültüründe Önemli Bir Unsurlar: Değerler," *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(4) 55-72.
- GENÇ, S. Zeki ve ERYAMAN, M. Yunus (2007). "Değişen Değerler ve Yeni Eğitim Paradigması". *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1); ss. 89-102.
- GÜNGÖR, Erol (1993). *Değerler Psikolojisi Üzerine Araştırmalar*, İstanbul: Ötüken Yayınevi.
- KANDEMİR, M. (1984). *Örneklerle İslam Ahlakı*, İstanbul: Nesil Yayınları.
- KESKİNOĞLU, M. Şerif (2008). *İlköğretim Beşinci Sınıf Öğrencilerinde Uygulanan Mesnevi Temelli Değerler Eğitimi Programının Ahlakî Olgunluğa ve Saldırganlık Eğilimine Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KOLUKISA, E. Aydın, TOKCAN, Halil ve AKBABA, Bülent (2008). *İlköğretim Sosyal Bilgiler 6 Ders Kitabı*, Ankara: Gizem Yayıncılık.
- KUEBLI, Janet (1994). "Young Children's Understanding of Everyday Emotions", *Young Children*, 49(3), 36-47.
- MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6-7 Sınıflar Öğretim Programı ve Kılavuzu*, Ankara.
- OTLUOĞLU, Rahmi (2001). *İlköğretim Okulu 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yazılı Edebiyat Ürünlerini Ders Aracı Olarak Kullanmanın Duyuşsal Davranış Özelliklerini Kazanmaya Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- ÖZENSEL, Ertan (2003). "Sosyolojik Bir Olgu Olarak Değer," *Değerler Eğitimi Dergisi*. İstanbul: EDAM. C. 1; 3:217-239
- ÖZTÜRK, Cemil ve OTLUOĞLU, Rahmi (2005). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Edebi Ürünler ve Yazılı Materyaller*, Ankara: Pegem A yayıncılık
- PUNCH, F. Keith (2005). *Sosyal Araştırmalara Giriş Nicel ve Nitel Yaklaşımlar*, (Çev: Bayrak, Dursun, H. B. Arslan ve Z. Akyüz), Ankara: Siyasal Kitap Evi
- SILCOCK, Peter ve DUNCAN, Diane (2001). "Values Acquisition and Values Education: Some Proposals", *British Journal of Educational Studies*, 49 (3), 242-259. doi: 10.1111/1467-8527.t01-00174.
- SUCU, A. Özhan (2012). *Mesnevilerin Edebiyat Eğitiminde Değer Aktarım Aracı Olarak Kullanılması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- ŞEN, Ülker (2007). *Millî Eğitim Bakanlığı'nun 2005 Yılında Tavsiye Ettiği 100 Temel Eser Yoluyla Türkçe Eğitiminde Değerler Öğretimi Üzerine bir Araştırma*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- ŞİMŞEK, Ahmet (2009). *Sosyal Bilgiler Derslerinde Bir Öğretim Materyali Olarak Edebi Ürünler*, Sosyal Bilgiler Öğretimi, (Ed. Mustafa SAFRAN), Ankara: PagemA yayıncılık.
- TOKDEMİR, M. Ahmet (2007). *Tarih Öğretmenlerinin Değer ve Değer Eğitimi Hakkındaki Görüşleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- TÜRK DİL KURUMU (2010). *Büyük Türkçe Sözlük (Çevrimiçi)* <http://tdkterim.gov.tr>. 26.12.2010
- YILDIRIM, Ali ve ŞİMŞEK, Hasan (2005), *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (5. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EKLER

EK-1

Köylü İle Şehirli: *Köylünün biri şehirli bir adamla dostluk kurar. Köylü adam şehre her indiğinde şehirlinin evinde kalır ve misafir olur. Şehirli adam köylüye her iyiliği yapar ve hiçbir eksiğini bırakmadan geri gönderir. Köylü adam da her gelişinde köyünü anlatır ve sürekli şehirli adamı ailesiyle birlikte kendi evine gelmesi için beklediğini söyler. Bir süre sonra eşi ve çocuklarının ısrarı üzerine şehirli adam yola çıkmaya karar verir. Uzun ve zor bir yolculuk sonrası köye varırlar ve köylü dostunun kapısını çalarlar. Ancak köylü adam onları tanınamazlıktan gelir. Şehirli adam ne yaptıysa kendini tanıtamaz ve köylü adamın kendilerine bir yer vermesini ister. Köylü adamsa kurtlara karşı hayvanlarını koruması karşılığında, şehirli ve ailesine küçük bir kulübe verir. Gece karanlığında şehirli adamın sıpayı kurt diye vurması ve köylünün sonrasında söyledikleri adamı ele verir.*

EK-2

Ev Sahibi Karı Koca ve Misafirleri: *Ev sahibi karı ve kocanın evine beklenmedik bir misafir gelir. Adamı içeri alırlar, ancak o gün mahallede bir sünnet düğünü vardır. Kadın havanın kötü olduğunu da söyleyerek adamın gelişinden şikâyet eder. Adamla misafiri evde bırakarak düğüne gider. Gitmeden öncede kocasının söylemi üzerine misafire ve kendilerine yatak hazırlayıp öyle gider. Kadın gittikten sonra ev sahibi adam, misafire ikramda bulunur, onu ağırlar ve sohbet ederler. Saat geç olduğunda adam ev sahibi kadının kendileri için hazırladığı yatağa yatar. Ev sahibi adamda misafir diyerek, o yatağın kendileri için hazırlandığını söyleyemez ve diğer yatağa da kendisi yatar. Kadın düğünden döndükten sonra, misafirin yattığı yatakta kocasının yattığını düşünerek yanına yatar. Daha sonra misafirin burada kalmasından duyduğu rahatsızlığı dile getirerek şikâyet etmeye başlar. Misafir adam bunu duyunca yataktan kalkarak, rahatsız ettiysem giderim der ve gitmek için yola düşer. Ev sahibi kadın özür diler, diller döker ama adamı ikna edemez. Ev sahibi kadın, misafirin giderken yola düşen nurunu ve ışığını göreyerek söylediklerine pişman olur.*